

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.270.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 16783 Pani Posłanki Agnieszki Ścigaj wraz z grupą posłów, w sprawie tzw. pułapki rentowej oraz jej wpływu na sytuację pracujących osób z niepełnosprawnością, proszę przyjąć poniższe informacje.

Celem świadczeń przyznawanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zapewnienie środków utrzymania osobom ubezpieczonym, które nie mogą kontynuować pracy zarobkowej po osiągnięciu wieku emerytalnego lub w wyniku utraty zdolności do pracy spowodowanej stanem zdrowia. Przepisy ustawy, gwarantując prawo do świadczeń w przypadku wystąpienia zdarzeń uniemożliwiających lub utrudniających ubezpieczonemu kontynuowanie pracy zarobkowej, nie eliminują jednocześnie możliwości podejmowania przez emerytów i rencistów zatrudnienia. Prawo do swobodnie wybranej pracy zagwarantowano m.in. artykułem 65 ust. 1 Konstytucji RP oraz artykułem 10 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Renta z tytułu niezdolności do pracy jest świadczeniem zabezpieczającym przed skutkami częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, spowodowanej naruszeniem sprawności organizmu, powstałej przed osiągnięciem wieku emerytalnego. W przypadku niezdolności do pracy z powodu stanu zdrowia - po spełnieniu warunków, do których należą m.in. określony staż ubezpieczeniowy i data powstania niezdolności do pracy, osobie ubezpieczonej przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy, której funkcją jest zapewnienie świadczeniobiorcy środków finansowych zastępujących niemożliwy do osiągnięcia ze względów zdrowotnych dochód z pracy.

Niezdolną do pracy w rozumieniu przywołanej ustawy jest osoba, która w wyniku naruszenia sprawności organizmu całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej i nie rokuje jej odzyskania po przekwalifikowaniu. Tak precyzyjne sformułowanie wynika m.in. z potrzeby odróżnienia niezdolności do pracy (art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) od tzw. czasowej niezdolności do pracy, której stwierdzenie stanowi przesłankę przyznania wynagrodzenia z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego oraz świadczenia rehabilitacyjnego (art. 92 Kodeksu pracy, art. 6-10 oraz art. 18 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa).

Renta stanowi rodzaj pomocy finansowej państwa kierowanej do osób, które w młodym wieku doznały naruszenia sprawności organizmu i ze względu na całkowitą niezdolność do pracy utraciły szansę na samodzielne zarabkowanie.

Należy wyraźnie podkreślić, że polskie prawo nie wyklucza możliwości wypłacania renty osobie, która pracuje zarobkowo w celu poprawienia swojej sytuacji materialnej. Obowiązujące przepisy nie powodują definitywnej utraty prawa do renty w przypadku

osiągania przychodów z pracy zarobkowej. W sytuacji przekroczenia ustawowych progów świadczenie ulega odpowiednio zmniejszeniu albo zawieszeniu wyłącznie na okres uzyskiwania przychodu powodującego przekroczenie limitu. Po ustaniu okoliczności powodujących zmniejszenie lub zawieszenie, świadczenie jest ponownie wypłacane w należnej wysokości. Mechanizm ten ma charakter czasowy i związany jest z rozliczaniem osiągniętych przychodów.

Aktywność zawodowa stanowi ważny element rehabilitacji i integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami, których zatrudnienie w Polsce rośnie. Wzrost ich udziału w rynku pracy obrazują wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Ich porównanie między rokiem 2007 a 2025 pokazuje stały pozytywny trend wzrostu zarówno współczynnika aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, jak i wskaźnika zatrudnienia. W IV kw. 2007 r. współczynnik aktywności zawodowej w wieku produkcyjnym dla tej grupy wynosił 23,8%, a wskaźnik zatrudnienia 20,2%. W IV kw. 2025 r. współczynnik aktywności zawodowej w wieku produkcyjnym osiągnął 37,4%, a wskaźnik zatrudnienia 34,1%. Celem kierownictwa Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) jest zabezpieczenie dalszego wzrostu wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami oraz spadku stopy bezrobocia w obrębie tej grupy.

W polskim ustawodawstwie przyjęto rozwiązanie kompromisowe, umożliwiające łączenie przychodów z pracy z prawem do pobierania świadczenia zarówno rentowego (renty z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy), jak i emerytalnego (tzw. wcześniejszej emerytury), wprowadzając w tym zakresie pewne ograniczenia. Osiąganie przychodów z pracy zarobkowej przez rencistę lub emeryta może zatem powodować zmniejszenie lub zawieszenie wypłaty świadczenia. Zasada ta nie jest stosowana wobec emerytów, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny (odpowiednio 60 i 65 lat w przypadku kobiet i mężczyzn).

Obowiązujące od 1 stycznia 2022 r. przepisy w zakresie zmniejszenia i zawieszenia renty socjalnej w przypadku osiągnięcia przychodów są analogiczne, jak w przypadku osób uprawnionych do renty z tytułu niezdolności do pracy czy też wcześniejszej emerytury.

Prawo do świadczeń emerytalno-rentowych ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (od 1 marca 2026 r. 11 957,20 zł). W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy (od 1 marca 2026 r. 6 438,50 zł), nie wyższej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o sumę przekroczenia, nie większą niż kwota maksymalnego zmniejszenia, którą stanowi odpowiednio zwaloryzowana tzw. część socjalna emerytury lub renty (od 1 marca 2026 r. w przypadku emerytury i renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy jest to 989,41 zł, a w przypadku renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy 742,10 zł).

Limity zarobków powodujące ograniczenie wysokości lub zawieszenie wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych są stosunkowo wysokie i uaktualniane co kwartał wraz ze zmianą przeciętnego wynagrodzenia. Według najnowszych danych z marca 2026 r. próg zawieszenia świadczenia wynosi 604% minimalnej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i 442% przeciętnej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, zaś próg zmniejszenia świadczenia odpowiednio 325% oraz 238% tych kwot. Przykładowo, osoba w marcu br. pobierająca rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w wysokości przeciętnej (2704,45 zł) i zarabiająca 11 900 zł otrzymałaby przy rozliczeniu miesięcznym,

rentę zmniejszoną o 989,411 zł, co oznacza, że jej przychody za marzec wyniosłyby 13 615,04 zł.

Jednocześnie warto zauważyć, że osoby z niepełnosprawnościami zyskały w ostatnich latach możliwość otrzymania dodatkowego wsparcia finansowego w postaci m.in. świadczenia wspierającego na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 1429, z późn. zm.) oraz dodatku dopełniającego dla osób pobierających rentę socjalną, gwarantowanego ustawą o zmianie ustawy o rencie socjalnej z dnia 27 września 2024 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 1615). Osoba, która w związku ze stanem zdrowia nabyła uprawnienia do świadczenia wspierającego może liczyć na pomoc w wysokości do 4 353 zł, a jeżeli pobiera też rentę socjalną może mieć przyznany dodatek dopełniający w kwocie 2 704,71 zł. W takim przypadku otrzymuje wraz z pobieranym świadczeniem co miesiąc wsparcie w wysokości 9 036,20 zł. Wskazane dodatkowe środki finansowe nie są objęte limitem zarobkowym podlegającym zawieszaniu lub zmniejszaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS).

Według danych przekazanych z ZUS liczba osób pobierających rentę z tytułu niezdolności do pracy w grudniu 2025 r. wyniosła 478,7 tys., łączna kwota wypłat wyniosła 1 619,1 mln zł, a przeciętna wysokość świadczenia 3 382,48 zł, zaś liczba osób pobierających w tym okresie rentę socjalną sięgnęła 303,6 tys., łączna kwota wypłat 587,5 mln zł, a przeciętna wysokość świadczenia 1 935,20 zł.

Według danych ZUS liczba osób z ustalonym prawem do renty, które podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym wyniosła: 245,5 tys. w grudniu 2024 r. oraz 242,3 tys. w grudniu 2025 r. W 2024 r. 38,2 tys. z nich stanowiły osoby pobierające rentę socjalną, a 112,7 tys. osoby pobierające rentę z tytułu niezdolności do pracy. Dodatkowo dane BAEL GUS wskazują, że w IV kwartale 2025 r. liczba pracujących osób z niepełnosprawnościami wynosiła 491 tys., a współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym osiągnął w tej grupie 37,4%, natomiast wskaźnik zatrudnienia 34,1%.

Kierownictwo MRPiPS dysponuje danymi dotyczącymi liczby świadczeń zmniejszanych i zawieszanych z tytułu osiągnięcia przychodów, co pozwala ocenić skalę przekroczeń obowiązujących progów. Jednocześnie należy podkreślić, że obowiązujące limity są relatywnie wysokie i podlegają kwartalnej waloryzacji wraz ze wzrostem przeciętnego wynagrodzenia.

Dane dotyczące liczby osób objętych mechanizmem zmniejszenia lub zawieszenia świadczeń wskazują, że przeciętna miesięczna liczba rent z tytułu niezdolności do pracy zmniejszonych z tytułu osiągnięcia przychodu wyniosła 5 tys. w 2025 r., natomiast zawieszonych 2,2 tys., zaś liczba rent socjalnych zmniejszonych wyniosła 1,8 tys., a zawieszonych 1,2 tys.

W 2025 r. kwota zmniejszeń rent z tytułu niezdolności do pracy wyniosła 45,2 mln zł, a kwota świadczeń zawieszonych 63,5 mln zł. Kwota zmniejszeń rent socjalnych wyniosła z kolei 20,5 mln zł, a świadczeń zawieszonych 24,7 mln zł.

Należy wyraźnie podkreślić, że zawieszenie świadczenia nie oznacza utraty prawa do niego, lecz czasowe wstrzymanie wypłaty na okres osiągnięcia przychodu przekraczającego ustawowy limit.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej trwają kompleksowe analizy prawne, ekonomiczne i społeczne, dotyczące możliwości podniesienia progów zawieszania i zmniejszania świadczeń, a także celowości dalszego obowiązywania tych rozwiązań oraz możliwych konsekwencji zniesienia tych konstrukcji. Obecna praktyka oraz mechanizm rozliczania przychodów pozwalają na korzystne dla świadczeniobiorcy stosowanie zasady „złotówka za złotówkę” zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 1992 r. poprzez dobrowolną wpłatę na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych. Konstrukcja ta umożliwia świadczeniobiorcy, którego przychód przekroczył o kwotę niższą niż suma wyliczonych nienależnie pobranych świadczeń, wpłatę na rzecz FUS kwoty równej temu przekroczeniu. W efekcie osoby, których dotyczy sytuacja przekroczenia, mogą uniknąć zawieszenia świadczenia za miesiąc lub rok podlegający rozliczeniu oraz zwrotu całości świadczenia nienależnie pobranego.

Ponadto organ rentowy dokonuje rozliczenia prawa do wypłaty świadczenia systemem miesięcznym albo rocznym. Rozliczenie roczne polega na porównaniu kwot przychodu uzyskanego w danym roku z ustalonymi kwotami granicznymi, natomiast rozliczenie miesięczne polega na zestawieniu przychodów z poszczególnych miesięcy z dopuszczalnymi kwotami stanowiącymi 70% lub 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz ustalenia, czy w danym miesiącu świadczenie przysługiwało w pełnej wysokości, zmniejszeniu bądź zawieszeniu. ZUS w zależności od tego, który z wariantów jest dla rencisty korzystniejszy dokonuje rozliczenia systemem miesięcznym lub rocznym. W obydwu przypadkach po rozliczeniu przychodów możliwe jest dokonanie wpłaty na FUS w celu uniknięcia zwrotu całości kwoty nienależnie pobranych świadczeń. Należy podkreślić, że zawiadamiając ZUS o podjęciu zatrudnienia lub zmianie wysokości osiąganego przychodu rencista może zmniejszyć lub zawiesić świadczenie unikając ewentualnego zwrotu. Zakład zaś, dokonując rozliczenia miesięcznego lub rocznego za dany rok kalendarzowy - uwzględniając korzystniejszy wariant, może wypłacić mu należne, wynikające z rozliczenia świadczenie.

Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ma świadomość, jak ważnym elementem kształtowania rynku pracy jest wspieranie aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Praca zawodowa dla przedstawicielek i przedstawicieli tej grupy stanowi bowiem nie tylko źródło dochodów, lecz także formę terapii i aktywizacji społecznej. Ze względu na fakt, że osoby z niepełnosprawnościami mogą napotykać liczne bariery utrudniające wejście na rynek pracy, pracownikom posiadającym orzeczenie o stopniu niepełnosprawności przysługują dodatkowe uprawnienia wynikające z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. W Ministerstwie stale prowadzone są analizy prawne, ekonomiczne i społeczne dotyczące wpływu obowiązujących regulacji na aktywność zawodową osób z niepełnosprawnościami, a także potencjalnych skutków zniesienia lub złagodzenia obowiązujących limitów.

Ocena celowości dalszego obowiązywania progów zawieszenia i zmniejszenia świadczenia zależy od możliwości realizowania tą drogą celów, którym jego zniesienie ma służyć (zwiększenie skali aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami), spójności zmian w tym zakresie z zasadami konstrukcyjnymi prawa zabezpieczenia społecznego (konieczność pogodzenia zniesienia progów zawieszenia i zmniejszenia świadczenia z funkcją świadczeń z tytułu niezdolności do pracy), a także możliwych następstw oraz ocen formułowanych według kryteriów sprawiedliwościowych zarówno przez osoby uprawnione do świadczeń z tytułu niezdolności do pracy, jak i pozostałych ubezpieczonych oraz

świadczeniobiorców. Według szacunków zniesienie zawieszania i zmniejszania rent z tytułu niezdolności do pracy zwiększyłoby wydatki FUS o ok. 114,7 mln zł rocznie, a zniesienie analogicznych ograniczeń dla rent socjalnych zwiększyłoby wydatki o ok. 47,6 mln zł rocznie.

Przedstawione zagadnienia należy traktować w sposób szczególny, wyznaczony ich społeczną wagą. Z uwagi na koszty projektowanych zmian niezbędne jest uzyskanie pozytywnego stanowiska Ministra Finansów i Gospodarki w sprawie podniesienia progów lub ich całkowitego usunięcia oraz zwiększenia wynikającej z tego dotacji z budżetu państwa do FUS. Minister Finansów i Gospodarki wskazał, że nie widzi obecnie zasadności reformy obowiązujących regulacji dotyczących osiągania przychodów przez emerytów i rencistów. Kwestia ta pozostaje przedmiotem dialogu pomiędzy kierownictwem Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwa Finansów i Gospodarki.

Na obecnym etapie nie przedstawiono jeszcze ostatecznego harmonogramu prac legislacyjnych. W MRPiPS w dalszym ciągu analizuje się społeczne, ekonomiczne i finansowe skutki wprowadzenia projektowanych rozwiązań. Ewentualne propozycje legislacyjne będą uzależnione od wyników trwających analiz oraz przebiegu uzgodnień międzyresortowych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/